

Печений О. П.,
Національний університет «Юридична академія України імені Ярослава
Мудрого» (м. Харків), доцент кафедри цивільного права № 1, кандидат
юридичних наук

ПИТАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СПАДКОЄМЦІВ ЗА ЗОБОВ'ЯЗАННЯМИ СПАДКОДАВЦЯ ПРИ ЗАСТОСУВАННІ СПАДКОВОЇ ТРАНСМІСІЇ

Відповідно до ч. 1 ст. 1276 ЦК, за якою, якщо спадкоємець за заповітом або за законом помер після відкриття спадщини і не встиг її прийняти, право на прийняття належної йому частки спадщини, крім права на прийняття обов'язкової частки у спадщині, переходить до його спадкоємців. Наведена норма закріплює правило про спадкову трансмісію, при якій померлий спадкоємець називається *трансмiтентом*, а спадкоємець, до якого переходить право на прийняття спадщини — *трансмiсаром*.

Сфера застосування спадкової трансмісії охоплює обидва відомі ЦК України види спадкування, тобто застосовується при спадкуванні і за законом, і за заповітом.

При цьому у трансміссара виникають за його вибором наступні варіанти поведінки щодо прийняття спадщини:

- 1) прийняти спадщину і в порядку спадкової трансмісії, і в загальному порядку (після трансмітента);
- 2) прийняти спадщину в порядку спадкової трансмісії, але відмовитись від прийняття спадщини в загальному порядку;
- 3) прийняти спадщину в загальному порядку, але відмовитись від прийняття спадщини в порядку спадкової трансмісії;
- 4) відмовитись від прийняття спадщини і в порядку спадкової трансмісії, і в загальному порядку (після трансмітента).

При цьому, оскільки Кн. Шоста ЦК не містить будь-яких спеціальних застережень, до відмови від прийняття спадщини в порядку спадкової трансмісії застосовуються правила ст. ст. 1273-1275 ЦК щодо відмови від прийняття спадщини, зокрема її видів, форми та наслідків такої відмови.

Спадкоємець, який обрав один з можливих варіантів поведінки повинен усвідомлювати його особливості, відмінності, особливо стосовно його обов'язків задовольнити вимоги кредиторів (ст. 1282 ЦК).

Необхідно звернути увагу на буквальный зміст ч. 1 ст. 1276 ЦК, за якою право на прийняття спадщини *переходить* до трансміссарів, а не включається до складу спадщини трансмітента.

Виходячи з цього, якщо трансміссар відмовився від прийняття спадщини в порядку спадкової трансмісії, але подав заяву про її прийняття в загальному порядку, тобто лише після трансмітента, у кредиторів померлого спадкодавця відсутні підстави для пред'явлення претензій саме до трансміссара, оскільки останній не може бути визнаний правонаступником померлого боржника.

Якщо трансмісар прийняв спадщину і в порядку спадкової трансмісії, і в загальному порядку правила про його обов'язок задовольнити вимоги кредиторів померлого спадкодавця (ст. ст. 1281-1282 ЦК) застосовуються з певними особливостями. Зокрема, слід звернути увагу на різні строки для здійснення прав на спадщину: спадщину після трансмітента спадкоємці можуть прийняти протягом шести місяців після його смерті, а спадщину, які він не встиг прийняти — протягом частини шестимісячного строку, що залишилася для прийняття спадщини. Якщо строк, що залишився, менший як три місяці, він подовжується до трьох місяців (абз. 2 ч. 1 ст. 1276 ЦК). При цьому в силу ч. 1 ст. 1282 ЦК спадкоємець, який прийняв спадщину в порядку спадкової трансмісії, зобов'язаний задовольнити вимоги кредиторів померлого спадкодавця лише у межах вартості майна, одержаного у спадщину, але без врахування спадкового майна трансмітента, яке перейшло до трансмісара на загальних підставах.